

ทำไมต้องช่วยผู้สูงอายุ?

ระพี สาคริก

บทนำ

เมื่อนำประเด็นในเชิงคำถามเรื่อง **ทำไมต้องช่วยผู้สูงอายุ?** ขึ้นมาพิจารณา หากใครคิดจากรากฐานจิตใจที่อิสระถึงระดับหนึ่ง น่าจะรู้สึกว่ หัวข้อดังกล่าวชวนให้คิดได้สองด้าน

ด้านแรก อ่านแล้วอาจรู้สึกว่ **ฉันต้องการชี้แจงเหตุผล เพื่อชักชวนให้คนทั่วไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ** ส่วนอีกด้านหนึ่งอาจคิดว่า **ฉันกำลังท้วงติงผู้ที่คิดสนับสนุนให้คนทั่วไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ**

ความจริงแล้ว การมองภาพกันคนละมุม ซึ่งสมัยนี้มักนำคำว่า **มองต่างมุม** มาใช้กันอย่างกว้างขวาง แท้จริงแล้วก็คือความจริงซึ่งบอกให้รู้ว่ ต่างฝ่ายต่างยึดติดด้วยกันทั้งคู่ ซึ่งช่วงที่ผ่านมา มักมีการพูดย้ำแล้วย้ำอีกว่ **ประชาธิปไตยต้องมีความขัดแย้ง** จนไม่อาจมองเห็นศูนย์รวมระหว่างสองด้านอันเป็นธรรมชาติได้อย่างครบถ้วน

แท้จริงแล้ว ความรู้สึกจากใจฉัน คงไม่ใช่ด้านไหนทั้งนั้น อีกทั้งเชื่อว่า น่าจะมีอีกหลายคนทีมองเห็นความจริง ณ จุดนี้ได้ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากรู้ว่แต่ละด้าน ต่างก็มีเหตุมีผลอยู่ในรากฐานตัวเอง ดังนั้นจึงควรพิจารณาแยกออกจากกันเป็นกรณีโดยเฉพาะ จึงเพียงแต่นำเหตุผลมาเชื่อมโยงถึงกัน ให้สามารถมองเห็นภาพภายในศูนย์รวมซึ่งมีความจริงเป็นพื้นฐานร่วมกัน

วัตถุประสงค์ในการนำเรื่องนี้มาพิจารณาคึกษา เพื่อค้นหาความจริง น่าจะมุ่งไปสู่วิถีทางซึ่งมีผลจุดประกายใจให้แต่ละคน สามารถคิดถึงสิ่งอันเป็นสัจธรรมได้เอง

ทั้งนี้และทั้งนั้น ผลอันพึงได้รับจากการคิดได้ ควรจะช่วยให้สามารถรู้คุณค่าชีวิตตนเอง ร่วมกับการรู้ความสำคัญของการนำปฏิบัติจากความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเองอย่างป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

ส่วนบุคคลใดจะปฏิบัติได้จากรากฐานจิตใจที่ใกล้ชิดหรือห่างไกลความจริงมากน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจแต่ละคน นับตั้งแต่เงื่อนไขซึ่งมีอยู่แล้วในภูมิกำเนิด ร่วมกับผลจากการหล่อหลอมโดยอิทธิพลผลกระทบจากสภาพแวดล้อมเท่าที่ชีวิตแต่ละคนผ่านพ้นมาแล้ว

จุดประกายความคิด

นับตั้งแต่ชีวิตฉันเริ่มต้นเกิดมา จนกระทั่งมีอายุ ๘๐ ปี ช่วงหลังๆ เมื่อตนมีโอกาสรับทราบว่า มีการเชิญชวนให้คนทั่วไป สนใจช่วยเหลือผู้สูงอายุ บางครั้งยังได้ยินคนกล่าวย่ำความสำคัญของการช่วยเหลือผู้สูงอายুর่วมด้วย

ผลที่สะท้อนกลับออกมาสู่สังคม อีกทั้งยังกระทบความรู้สึกจากใจฉัน ดูแล้วทำให้รู้สึกว่า คนส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มทั้งแนวคิดและการนำปฏิบัติ มุ่งไปสู่วิศทางซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันแทบทั้งสิ้น

จากธรรมชาติความรู้สึกซึ่งอยู่ในใจฉัน ร่วมกับผลจากการที่ตนนำปฏิบัติมาแล้ว บนพื้นฐานการพึ่งตนเองอย่างมั่นคงมาตลอด ทำให้มีกระแสจากใจ หวนกลับมาถามตัวเองว่า **ทำไมถึงต้องให้การช่วยเหลือ?**

ทั้งนี้และทั้งนั้น น่าจะสืบเนื่องมาจากการที่ตนมีรากฐานจิตใจอิสระ เป็นตัวของตัวเอง และมุ่งมั่นปฏิบัติงานจากความจริงซึ่งอยู่ในใจมาตลอด จึงทำให้ตนมีนิสัยมองทุกสิ่งทุกอย่างทั้งสองแง่มุม และหวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตนเองซึ่งเป็นศูนย์รวมทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างเป็นธรรมชาติ

ความรู้ที่ได้รับก็คือ ประสบการณ์ชีวิตจากการนำปฏิบัติ ซึ่งได้รับผลเป็นความจริงที่เข้าไปอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเองแล้ว ช่วยให้ฉันมั่นใจได้ว่า คำตอบซึ่งพบได้แล้วระหว่างสองด้าน มาจากจุดอันควรถือว่า เป็นศูนย์รวมความจริงเอาไว้ทั้งหมด

ฉันเริ่มต้นใช้ความรู้สึกที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง เป็นพื้นฐานการพิจารณาค้นหาความจริงจากทุกเรื่องอย่างทำทนาย อีกทั้งเชื่อว่าสัจธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของแต่ละเรื่องเท่าที่ปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต นับจาก ใจ ที่สานเหตุผลสัมพันธ์ถึงวัยและอายุ

ใจ น่าจะทำหน้าที่เป็นรากฐาน ควบคุมการนำทุกสิ่งทุกอย่างมาใช้ประโยชน์ ร่วมกับการเรียนรู้ จึงมีผลทำให้ตนหยั่งรู้ความจริงในแต่ละเรื่องได้อย่างลึกซึ้งถึงศูนย์รวมซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองเป็นหนึ่งเดียวกันหมด

อนึ่ง แม้วัยกับอายุ จะอยู่บนพื้นฐานที่อิสระ แต่ใจย่อมมีอิทธิพลควบคุมทั้งอายุและวัย ให้มีผลสัมพันธ์ถึงการเปลี่ยนแปลงของทั้งสองสิ่ง ซึ่งอยู่ในองค์ประกอบของร่างกาย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ผลการปฏิบัติจากใจที่สามารถรักษาความจริงไว้ได้อย่างมั่นคง จึงถือได้ว่า คือความรู้อันควรได้รับความสนใจอย่างยิ่ง

สภาพจิตใจที่อิสระย่อมปราศจากวัย

สภาพจิตใจที่มีอิสระถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีความรู้สึกที่ปราศจากวัย แม้อายุจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ก็ก็เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงของตัวเลขซึ่งเป็นสิ่งสมมุติ มากกว่าสภาพที่เป็นความจริง

ครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๓ ฉันได้รับเชิญจากสถาบันศิลปวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ไปเป็นผู้ปาฐกถาพิเศษ ในการเปิดประชุมสัมมนาครูประถมภาคอีสานที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยได้รับการขอร้องให้ไปบรรยายในหัวข้อเรื่อง **ปฐมวัยกับชีวิต**

ความตอนแรกซึ่งฉันกล่าวออกมาจากใจอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเน้นความสำคัญไว้อย่างมั่นใจที่สุดว่า

ขณะนี้อายุฉันล่วง ๘๐ ปีแล้ว จะให้มาพูดเรื่องปฐมวัย คงพูดไม่ได้ จึงขออนุญาตพูดเรื่อง ปฐมใจแทน เนื่องจากฉันมีธรรมชาติภายในใจตนเอง ที่เข้ากับใจคนได้ทุกวัย จึงสามารถนำปฏิบัติร่วมกับทุกคนอย่างมีความสุขมาตลอด

หากใครจับความจากช่วงแรกแล้วต่วนนำมาคิดอาจเข้าใจว่า ฉันแก่แล้วยังอยากเป็นหนุ่ม หากคิดสานความรู้สึกออกไปอีกก็คงคิดต่อไปว่า ไม่รู้จักเจียมสังขาร

แต่เปล่าเลย ฉันไม่ได้มองอะไรด้านเดียวทำให้ตนคิดแบบล้อมกรอบตัวเองไว้ อย่างแคบๆ ดังนั้นถ้าใครถามว่า ฉันคิดยังไงถึงได้พูดออกมาอย่างนี้ ?

ฉันขอตอบว่า เพราะในใจตัวเองไม่มีคำว่าวัย ไม่ยึดติดอยู่กับอายุซึ่งเป็นเพียงตัวเลข ใจฉันจึงรู้ได้ถึงศูนย์รวม ซึ่งมีอยู่หนึ่งเดียวเท่านั้น และสิ่งนั้นก็คือความจริงที่มีอยู่ในใจตนเอง ซึ่งทุกคนควรให้ความสนใจเรียนรู้ เพื่อรับทุกสิ่งซึ่งสัมผัสได้จากภายนอก เข้าไปใส่ไว้ในส่วนลึกที่สุดของหัวใจ สอดคล้องกันกับหลักธรรมซึ่งชี้ไว้ว่า คนเราเกิดมา หากนำสภาพจิตใจไปผูกติดไว้กับวัยและอายุ ย่อมเกิดภาวะสับสน แต่ถ้าเปิดใจให้อิสระเข้าไว้ ย่อมสามารถจำสิ่งซึ่งตนสัมผัสมาแล้วแต่อดีต ได้อย่างลึกซึ้งแม้ว่าย้อนหลังกลับไปนานมากแค่ไหน

ช่วงที่ฉันเดินทางเข้าสู่ที่ประชุมสัมมนาครั้งนั้น ตนมีแรงบันดาลใจจากใครบางคน ทำให้เขียนร้อยกรองบทหนึ่งฝากไว้ ณ. โอกาสนั้น ดังต่อไปนี้

จากใจถึงใจ ระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง

ทำจากใจ รู้จากใจ ใครได้รับ

ทั้งคู่รับ ประทับใจ ถึงเฝือหา

กายตามหา หาจากใจ ไร้ราคา

ด้วยรู้ค่า จึงพาใจ ใสวิญญาน

จึงหามิตร ผู้เป็นมิตร ได้ทุกที่
 พบมิตรดี มีใจสุข ทุกสถาน
 จากคนไหน ที่ไผ่หา พาวิญญาณ
 ถึงวิญญาณ ผ่านพ้นทุกข์ นำสุขใจ

ดั่งไม้ใหญ่ ให้ร่มเงา เฝ้าไม้เล็ก
 เพราะรู้เล็ก เด็กสำคัญ ยิ่งผู้ใหญ่
 สอนไม้ใหญ่ ได้รากแก้ว แหวถึงใจ
 คือไม้เล็ก ที่รักสุด ดุจชีวา

ส่วนที่รอง ก็ไซ้ว่า หาสำคัญ
 หากสิ่งนั้น ไม่พาใจ ให้ไผ่หา
 ไฉนเลย จะถึงจุด สุดชีวา
 อันล้ำค่า ดั่งรากแก้ว แหวถึงใจ

ด้วยเหตุนี้ จึงมีไม้ ทั้งเล็กใหญ่
 ต่างอาศัย ทำหน้าที่ ศรีสดใส
 เพื่อนำมา หาสิ่งสุด ดุจดวงใจ
 นำชีวา พาพ้นภัย ใจร่วมเย็น

อนึ่ง คนส่วนใหญ่มักนำความสำคัญของ วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยกลาง
 คน และวัยชรา มากล่าวอ้าง เพื่อเน้นความสำคัญกันอย่างกว้างขวาง

กับประเด็น อายุ ซึ่งนิยมใช้ตัวเลขเป็นสิ่งบ่งบอกแม้กระทั่งมีสูงมีต่ำ ดัง
 เช่นการเน้นความสำคัญของผู้สูงอายุ บางรายมีการแสดงออกจากความรู้สึกอย่าง

มั่นใจว่า ตนจะต้องมีชีวิตอยู่ให้ถึงอายุ ๑๐๐ ปี หรือกำหนดไว้เป็นตัวเลขให้นานมากกว่านั้น

ซึ่งไม่เพียงเท่านั้น คนที่มีเงื่อนไขแผงอยู่ในรากฐานจิตใจ ทำให้แสดงออกมาในลักษณะดังกล่าว ยังมีการเน้นความสำคัญของพฤติกรรมต่อไปอีกว่า **ชีวิตจะสามารถอยู่ต่อไปได้ถึงขนาดนั้นขนาดนี้ ควรจะกินอาหารอย่างนั้นอย่างนี้ ควรจะต้องออกกำลังกายแบบนั้นแบบนี้**

สิ่งดังกล่าวเกิดจากความคิดที่ยังไม่อาจนำไปปฏิบัติให้คิดได้ลึกซึ้งถึงความจริงของชีวิต ซึ่งมีทุกสิ่งทุกอย่างเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันหมด จึงมีการตื่นรนแสวงหารูปแบบจากภายนอกต่อไปอีก กับอีกด้านหนึ่งผู้ซึ่งมีรากฐานอ่อนแอ ก็จะถูกกระแสดังกล่าวชักจูงต่อไปอย่างหยุดได้ยาก จึงทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่งฉกฉวยโอกาสหาผลประโยชน์จากกลุ่มคนดังกล่าวต่อไป

ความจริงแล้ว แม้หยาบประเด็นการออกกำลังกายมาเป็นตัวอย่างเพื่อค้นหาความจริง หากรู้ได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างควรสร้างประโยชน์สุขได้ทั้งสองด้าน น่าจะรู้ว่า การฟันดินปลูกผักก็คือการออกกำลังกาย อีกทั้งยังได้พืชผักมาใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องเสียทรัพย์สินเงินทอง นอกจากนั้นยังมีผลปลูกฝังรากฐานจิตใจให้รักฟันดินและรู้คุณค่าชีวิตตัวเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น ล้วนแล้วมีผลนำชีวิตไปสู่ประโยชน์สุขอย่างเอนกประการ

วิถีชีวิตควรมุ่งมองไปข้างหน้าหรือมองย้อนกลับ ไปสู่ด้านหลัง ?

วิถีชีวิตควรมุ่งมองไปข้างหน้าหรือมองย้อนกลับไปสู่ด้านหลังกันแน่ ? เป็นคำถามซึ่งท้าทายต่อการนำมาคิดเพื่อค้นหาความจริงให้ถึงที่สุด

หากแต่ละคนยังรู้สึกตัวดีว่า **ตนมีวิญญานการต่อสู้และมีพลังจากใจซึ่งธรรมชาติมอบมาให้แต่กำเนิด** โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากรู้ว่าสภาพความจริงซึ่งแต่ละคนมีอยู่

ในจิตใจตนเองมาแล้วเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรสนใจนำออกมาใช้ประโยชน์ ย่อมทำให้มีพลังเพิ่มมากขึ้น

วิญญานการต่อสู้ซึ่งควรถือว่าสำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิต จึงน่าจะได้แก่ การต่อสู้กับใจตัวเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นก็เพื่อให้รากฐานจิตใจเปิดกว้างมากขึ้น พลังซึ่งอยู่ภายในจึงมีโอกาสปรากฏออกมาได้อย่างอิสระ

แม้ทิศทางความคิดที่มองสู่ชนรุ่นหลัง แทนการมองเห็นว่ากลุ่มคนด้านนี้คืออนาคตของสังคม ซึ่งนับวัน ผู้ใหญ่ที่มองแบบนี้ยิ่งสร้างปัญหาให้กับเด็กเพราะความไม่รู้จักตัวเอง หากหวนกลับมามองเห็นความจริงจากใจตนได้ น่าจะมองเห็นว่า ชนรุ่นหลังคืออดีตของชีวิตตนเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว การปฏิบัติจากผู้ใหญ่ให้ถือเป็นแบบอย่างที่ดีคงจะเกิดขึ้นได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ จึงมีผลช่วยให้ชนรุ่นหลังมองเห็นโอกาสยกระดับคุณภาพจิตใจและความคิดตนเองให้สูงยิ่งขึ้นได้อย่างอิสระ

มาถึงจุดนี้ น่าจะสรุปไว้ขั้นหนึ่งได้แล้วว่า ยิ่งมีอายุมาก ยิ่งมีวัยสูงมากขึ้น ยิ่งควรมองเห็นโอกาสในการทำงานร่วมกับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จึงมีผลทำให้รากฐานความคิดตนเอง เปิดกว้างยิ่งขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนั้นยังช่วยให้ยังรู้คุณค่าจิตใจตัวเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้เพิ่มพลังในการทำงานรับใช้สังคมสูงยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ

ดังนั้น แม้มีอายุมากขึ้น ใจย่อมไม่คิดที่จะต้องให้ผู้อื่น แม้ลูกหลานตัวเองเข้ามาช่วยเหลือ หากใครมีน้ำใจช่วยเหลือ ควรถือว่าเป็นคุณค่าจิตใจซึ่งมอบมาให้เพราะความเคารพรักและศรัทธา เพราะเห็นเป็นแบบอย่างที่ดี จึงถือว่าเป็นผลดีแก่ใจผู้ให้การช่วยเหลือเองอย่างเป็นธรรมชาติ

หากมองเห็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสภาพความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเองมาแต่กำเนิด น่าจะช่วยให้มองเห็นความสำคัญของสัจจะ อันควรรักษาไว้ในรากฐานจิตใจ ทำให้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองที่สานเหตุผลลงถึงพื้นดินดำรงอยู่ได้มั่นคงยิ่งขึ้น

ความประโยชน์หนึ่งซึ่งชนรุ่นก่อนเคยฝากไว้ว่า **เสียชีพอย่าเสียสัตย์** ซึ่งครั้งหนึ่งในอดีต เคยนำมาใช้ในการฝึกอบรมวิชาทหารแก่เยาวชน โดยจารึกไว้หน้าหมวกยุทธทหารว่า **เสียชีพอย่าเสียสัตย์** ต่างกับหน้าหมวกทหาร ซึ่งจารึกไว้ว่า **สละชีพเพื่อชาติ** ซึ่งด้านหนึ่งถือเป็นเครื่องเตือนสติ ส่วนอีกด้านหนึ่งถือเป็นการประกาศสัจจะจากใจ

ช่วงนั้น ฉันยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย และชีวิตตัวเองได้เข้าไปสัมผัสบรรยากาศการฝึกอบรมวิชาทหารในสภาพ ยุวชนทหาร ก่อนที่สงครามมหาเอเชียบูรพาจะเกิดขึ้นไม่กี่ปี ซึ่งไม่เพียงรับการฝึกอาวุธจากทหารเท่านั้น แม้นยามค่ำคืนซึ่งรู้ว่ามีเพลิงไหม้เกิดขึ้นที่ไหน ยังตื่นลุกขึ้นมาเอง วิ่งออกจากบ้านไปเป็นกิโลเมตรๆ เพื่อช่วยเขาดับเพลิง ซึ่งระหว่างนั้นบริเวณถนนเยาวราชมักเกิดเหตุนี้ขึ้นบ่อยๆ

มาถึงช่วงนี้ คำขวัญซึ่งลิขิตไว้ในอดีตว่า **เสียชีพอย่าเสียสัตย์** น่าจะได้รับการทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งกว่าแต่ก่อน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเปลี่ยนจากสงครามอาวุธมาเน้นที่สงครามวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ทั้งนี้และทั้งนั้น ความหมายของสิ่งซึ่งชนรุ่นก่อนได้ลิขิตไว้ น่าจะนำมาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ในเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงมาเป็นปัญหาทางวัฒนธรรม การศึกษา และการเมือง จนถึงขั้นส่งผลสูญเสียเศรษฐกิจอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดแรงกดดันขึ้นในสังคมหนักหน่วงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ชีวิตชนรุ่นหลังและคนระดับล่างส่วนที่ยังรู้ตัวเองคืออยู่ จำต้องรับสภาพแรงกดดันหนักมากยิ่งขึ้น

หากรู้ความจริงถึงระดับหนึ่งแล้ว ควรเข้าใจได้เองว่า **“เสียชีพอย่าเสียสัตย์”** คือคตินิยมที่บ่งบอกถึงความสำคัญของคุณค่าความเป็นคน ซึ่งแต่ละคนควรรักษาไว้อย่างสุดชีวิต ดังนั้นความอดทนที่เกิดจากการที่รากฐานจิตใจมีความลึกซึ้งและแข็งแกร่ง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งอันควรนำมาพิจารณาสำรวจตัวเองเพื่อค้นหาให้พบ

แต่ละคนจึงไม่ควรนำใจนำตัวไปขายให้ชนถิ่นอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมักชอนเร้นทำกัน โดยคิดว่าคนอื่นคงไม่รู้ไม่เห็น หากควรดำรงชีวิตอยู่อย่างรู้คุณค่า ซึ่งมีเหตุมีผลสานถึง การรู้คุณค่าของแผ่นดินถิ่นเกิด เพื่อความสงบของสังคม อันจะนำไปสู่ความสุขแก่ตน ร่วมกับทุกคนบนผืนแผ่นดินเดียวกัน

ถ้าจะมองในด้านการปฏิบัติตัวจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง หากตั้งปณิธานไว้ในใจโดยไม่จำเป็นต้องบอกใครก็ได้ว่า แม้ตัวเองต้องนอนอดตายกลางพื้นดิน ก็จะไม่ขอตกเป็นทาสคนอื่น หากสอนคนจากผลการปฏิบัติได้จริง หรืออีกนัยหนึ่ง ผู้ใหญ่ควรสอนชนรุ่นลูกหลานจากใจโดยกล้าที่จะใช้ชีวิตตัวเองเป็นเดิมพัน

หลังจากชีวิตแต่ละคนเกิดมาแล้ว ควรมึธรรมชาติที่มองไปข้างหน้าหรือมองย้อนหลัง? นี่คืคำถาม ซึ่งแต่ละคนควรหวนกลับมาถามตัวเอง เพื่อค้นหาคำตอบให้เกิดความรู้สึกรัดแน่นขึ้นในใจตัวเอง

หากมองภาพรวมของทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วเห็นได้สองด้าน แต่ควรมองต่อไปถึงวิธีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นความจริงได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักร น่าจะทำให้รู้สึกเองว่า ภาพแต่ละด้านที่มองเห็น ควรมีสุนัยรวมอยู่ที่ใจตนเอง

อย่างไรก็ตาม หากมองจากใจให้ถึงความจริงซึ่งมีทั้งที่มาและที่ไป น่าจะรู้ว่า การนำสิ่งใดมาพิจารณาก็ตาม ก่อนอื่นควรรู้ว่ามึเหตุอยู่ที่ไหน และมีอะไรเป็นเป้าหมายอันเป็นที่สุด

แม้การนำประเด็นซึ่งเน้นความสำคัญเริ่มต้นจากวิถีชีวิตที่เกิดมาแล้ว ควรมองไปข้างหน้าหรือมองย้อนหลัง หากสามารถรู้เงื่อนไขการเกิดได้ลึกซึ้งถึงเหตุ น่าจะรู้ได้เองว่า หลังจากชีวิตเกิดมาแล้ว ควรมีวิถีทางหวนกลับไปพบกับเหตุ ณ จุดเริ่มต้น แล้วหวนกลับมาถึงปัจจุบัน หลังจากนั้นจึงมองกลับมายังจุดสุดท้าย อันเป็นสุนัยรวม เพื่อค้นหาพบความจริงว่า ระหว่างสองจุดมีเนื้อหาสาระอะไรที่มีเหตุผลช่วยให้เชื่อมโยงถึงกันได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายในภาพรวมทั้งชีวิตนับแต่เริ่มต้นเกิดมา ย่อมมีวิถีทางนำไปสู่จุดจบ ไม่ว่าจะใครจะรู้ได้เร็วหรือช้ากว่ากัน คงไม่มีสิ่งซึ่งเป็นของจริงจากคนอื่นมาชี้ให้รู้ว่าอยู่ตรงจุดไหน

ดังนั้น การนำมาตัดสินใจตามความต้องการของตนเอง หากมีอิทธิพลซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากภาพที่เห็นได้ภายนอกเข้าไปแบ่งแยกใจตัวเองแล้วว่า คนนี้เป็นเด็ก คนนั้นเป็นหนุ่มเป็นสาว คนโน้นเป็นคนแก่ หากขาดการรู้ความจริงได้เองว่า สภาพดังกล่าวแท้จริงแล้วเป็นเพียงสิ่งสมมุติเท่านั้น ถ้าบุคคลใดยึดติด ทำให้รับเข้าไปไว้เพราะความไม่รู้ ย่อมมีผลทำลายคุณค่าสิ่งซึ่งมีอยู่แล้วในรากฐานจิตใจตนเอง ทำให้จำต้องสูญเสียไปอย่างไร้ความหมาย

หากสามารถรู้เท่าทันด้านที่กล่าวมาแล้ว ช่วยให้มีมองย้อนกลับไปสู่อีกด้านหนึ่ง น่าจะพบความจริง และสรุปอย่างมั่นใจได้ว่า ชีวิตคือโอกาส

การปล่อยใจเอาไว้จนทำให้ตนกลายเป็นคนหมดสภาพไป ในขณะที่ชีวิตตัวเองยังดำรงอยู่ เพราะใจตกเป็นทาสอายุและวัย ยิ่งก้าวไปถึงจุดนี้เร็ว ย่อมถือว่า ตนนั้นแหละเป็นผู้ทำลายโอกาสตัวเองเร็วขึ้น จึงมีผลทำลายคุณค่าชีวิต ทำให้เป็นคนที่ไม่รู้ความหมายในสายตาคนทั่วไป อีกทั้งยังทำให้ใจตัวเองจำต้องตกอยู่ในสภาพที่เศร้าหมองมากยิ่งขึ้น

ผู้ที่ฟังตนเองได้ย่อมไม่รู้สึกรู้สีกแก่ และไม่รู้สึกรู้สีกว่าตนเป็นคนหนุ่มสาวหรือเป็นเด็ก จึงมีใจที่มุ่งให้กับคนทุกสภาพอย่างมีความสุข อีกทั้งยังสามารถยืนหยัดทำงานจากรากฐานจิตใจตนเองได้อย่างสง่างามโดยไม่จำเป็นต้องห่วงเรื่องอายุและวัย แม้การหลงอยู่กับเครื่องประดับต่างๆ ช่วยให้ผู้สามารถทำงานอย่างมีความสุข

ผู้ที่มีรากฐานฟังตนเองได้อย่างมั่นคง หรือมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองอย่างลึกซึ้งมาแต่ช่วงเริ่มแรกของการดำเนินชีวิต หลังจากเกิดมาแล้ว หากไม่ตกอยู่ในความประมาทแม้ระหว่างช่วงใดช่วงหนึ่ง ย่อมถึงจุดที่มองย้อนหลังได้ ตั้งแต่วัยยังน้อย ย่อมรู้สึกได้ถึงคุณค่าของกาลเวลาและโอกาสในการเรียนรู้ ร่วมกับการสร้างงานให้ได้รับการยอมรับจากภายนอกได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีงานรูปลักษณะหลากหลายมากขึ้น โดยไม่ปล่อยให้ชีวิตและเวลาจำต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

แม้เริ่มต้นจากงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่สุดย่อมสถานเหตุผล นำไปสู่การสร้าง
 สรรค์งานได้ทุกเรื่อง ส่วนผู้ที่ยังยึดติด ทำให้มีผลปิดกั้นเส้นทางชีวิตอันควรมองเห็น
 ความจริงได้เองอย่างรอบด้าน หากยังตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ คงต้องหวังให้ผู้อื่นช่วยเหลือ
 ไปจนตลอดชีวิต ยิ่งมีอายุมากขึ้น

ส่วนผู้ที่สามารถรักษารากฐานจิตใจให้มีอิสระ และมุ่งมั่นทำงานทุกสิ่งอย่างรู้คุณค่า
 ค่า คงไม่รู้สีกว่าตนเป็นเด็ก เป็นคนหนุ่มสาว หรือเป็นคนแก่ คงรู้แต่ว่า ทุกสภาพชีวิต
 ย่อมอยู่บนพื้นดินผืนเดียวกันหมด จึงเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งที่ว่า เพื่อนมนุษย์ทุกรูป
 แบบคือครุฑน ที่ควรรักษาการยกย่องความสำคัญไว้เหนือตนเองจากใจจริง

นอกจากนั้น ยิ่งมีอายุมากขึ้น ใจย่อมมองเห็นความจริงว่า ตนควรรักการ
 ทำงานให้มากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง การทำอย่างทุ่มเทให้ทั้งชีวิตจิตใจเท่าที่ปฏิบัติมาแล้ว
 ควรได้รับความสนใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ทั้งนั้นย่อมช่วยให้ตนมีโอกาสเรียนรู้ความจริงบนพื้นฐานความหลากหลาย
 อันเป็นธรรมชาติของมวลมนุษย์และสรรพสิ่งต่างๆ ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก ผลตอบสนองย่อม
 ทำให้เป็นผู้รู้คุณค่าความสุขซึ่งอยู่ในใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

หากมองจากอีกมุมหนึ่งอาจสรุปได้ว่า เพราะเหลือเวลาและโอกาสในการ
 ทำงานน้อยลงจึงควรมุ่งมั่นทำงานเพื่อฝากไว้แก่ชนรุ่นหลัง อีกทั้งมีส่วนสนอง
 บุญคุณของแผ่นดินให้มากที่สุด ยิ่งชีวิตใกล้จุดลี้ลับสิ้น ย่อมทำให้รู้สึกภูมิใจในตัว
 เองลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า ตนได้ทำหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ดังเช่นการกล่าวจากมุขกลับว่า
 เวลาของชีวิตแต่ละคน ควรนับถอยหลัง

ซึ่งผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมไม่สนใจว่า ตนจะนอนตายกลางดิน หรือในสภาพ
 ใดๆ แต่กลับรู้ได้ว่า การนอนตายบนพื้นดิน ถือเป็นเกียรติและมีความสุขอย่างที่สุด

ในเมื่อรู้สัจธรรมของชีวิตอย่างลึกซึ้งแล้วว่า ธรรมชาติของแต่ละชีวิตเกิดมา
 จากพื้นดิน ชีวิตที่หวนกลับมาตายที่พื้นดิน จึงควรถือว่าตนได้ทำหน้าที่มอบทั้ง
 ใจและกายกลับคืนสู่พื้นดินบนพื้นฐานวัฏจักรของธรรมชาติอย่างสมบูรณ์
 ครบถ้วนแล้ว

มุมมองหนึ่งในภาพรวมความหลากหลาย ที่มีผลสอนใจฉัน

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๐ ฉันเดินทางไปร่วมกิจกรรมนานาชาติที่เมืองไมอามี มลรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา เป็นวันหนึ่ง คนขับรถแท็กซี่พานั่งรถผ่านไปยังถนนสายหนึ่ง ซึ่งสองฟาก เป็นบ้านพักคนชราชาวฮิวตตลอดทั้งสาย

ฉันมองเห็นผู้สูงอายุนั่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มๆ ในบริเวณระเบียงหน้าบ้าน หลายคนทำงานประเภทเย็บปักถักร้อย นั่งล้อมวงทำกันไปคุยกันไป ในลักษณะแยกตัวออกจากสังคมภายนอกค่อนข้างโดดเดี่ยว

คนขับรถแท็กซี่อธิบายให้ฟังว่า คนเหล่านี้มีเงินเก็บฝากไว้ในธนาคารคนละมากๆ แต่ไม่มีลูกหลานมาเยี่ยม จนกว่าจะทราบข่าวว่าตายแล้ว จึงจะมาเอาเงิน

สภาพดังกล่าว คือสัจธรรมที่มีผลช่วยสอนให้รู้ความจริงว่า **เงินไม่ใช่สิ่งสำคัญเหนือกว่าคุณค่าชีวิตของแต่ละคน** หากผู้ใดทำงานจากใจจริงมาแล้ว ทำให้สามารถยังรู้คุณค่าชีวิตตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมมีโอกาสยังรู้คุณค่าชีวิตผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งเช่นกัน นอกจากนั้นหากรากฐานจิตใจแต่ละคนยังรู้คุณค่าชีวิตผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง ผู้อื่นย่อมรู้คุณค่าชีวิตตนได้อย่างลึกซึ้งร่วมด้วย ชีวิตคนส่วนใหญ่ในสังคมคงไม่ตกอยู่ในสภาพดังที่พบเห็นได้ในขณะนั้นแน่นอน

น้ำใจระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง

จากประสบการณ์เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว ชีวิตฉันให้ความรักความจริงใจแก่ชนรุ่นหลัง อีกทั้งนำปฏิบัติบนพื้นฐานดังกล่าวมาโดยตลอด ความรู้สึกจากใจฉันเป็นธรรมชาติ จึงทำให้มีสายสัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกัน แม้การแสดงออกโดยไม่มีการพูด แต่อีกฝ่ายหนึ่งย่อมรู้ได้เอง

สิ่งดังกล่าวจึงมีผลสอนใจฉันให้รู้ว่า **สื่อจากใจที่แสดงออก** แม้อ่านจากแววตาและการปฏิบัติ ย่อมมีผลถึงใจอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างลึกซึ้ง

ฉันจึงรู้ที่อยู่ในใจตัวเองตลอดเวลาว่า รากฐานความรู้สึกซึ่งมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ว่าจะการปฏิบัติจะปรากฏออกมาอย่างไร แต่ความรู้สึกประทับใจจากอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมเกิดความรักที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ

จากเหตุดังกล่าว ทำให้พบความจริงว่า ช่วงหลังๆ ไม่ว่าจะเดินทางไปทำอะไรที่ไหน มักมีชนรุ่นหลังเข้ามาจูงมือ หรือช่วยประดับประดาด้วยความรู้สึกห่วงใยอยู่เสมอ

ขณะนั้น ฉันหวนกลับมาค้นหาความรู้สึกที่อยู่ในใจตัวเอง ทำให้รู้ว่า **ตนไม่คิดจะให้ใครต้องมาช่วย** เนื่องจากทำให้รู้สึกเสียคุณค่าจิตใจและบุคลิกภาพร่วมด้วย

ครั้งนั้นกลับไปพิจารณาความจริงจากใจอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งแสดงความรักและห่วงใย ร่วมกับเหตุที่ตนไม่คิดทำร้ายจิตใจใคร จึงทำให้ยอมทำตาม แต่ก็ไม่ใช่ฝืนใจ หากรู้ว่าเมื่อด้านหนึ่งให้ความรักและศรัทธาอีกทั้งแสดงออกโดยการปฏิบัติ ย่อมเป็นความสุขจากใจผู้ปฏิบัติจึงช่วยให้ตนมีความสุขร่วมด้วย ดังนั้น ความซึ่งใจระหว่างกันย่อมมาจากคนละทาง แต่เมื่อมาพบกันแล้วยอมสานสัมพันธ์ถึงกันได้อย่างสนิทใจ

ดังที่มักกล่าวว่า **พบกันครึ่งทาง** แต่ความจริง ทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกร่วมกันลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น ทั้งนี้และทั้งนั้น หากใจถึงซึ่งกันและกันจริง ย่อมไม่มีการแบ่งเส้นว่า ครึ่งทางหรือแค่ไหน ทำให้รู้ว่า **คำพูดเป็นเพียงสิ่งซึ่งใจตัวเองสมมุติขึ้นมาใช้แทนความหมายที่ควรจะเกิดจากใจจริงเท่านั้น**

การสอนชนรุ่นหลังจากชีวิตจริง

บางครั้ง เมื่อสบโอกาส ผู้ใหญ่ควรสอนชนรุ่นหลังจากการปฏิบัติ ให้รู้ว่าการตัดสินใจทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่การใช้สติกับความคิด นอกจากนั้นการสอนชนรุ่นหลัง หากผู้ใหญ่มีความจริงใจ ควรตัดสินใจเสี่ยง แต่เป็นการเสี่ยงซึ่งอยู่บนพื้นฐานการรู้เหตุรู้ผลช่วยให้มีการประเมินตัวเอง ทำให้มีความมั่นใจสูงมาก

ครั้งหนึ่ง ขณะที่ฉันเดินทางลงไปภาคใต้ระหว่างช่วงน้ำท่วม ซึ่งกระแสน้ำในสายธารค่อนข้างแรงมาก หากนำมาเปรียบเทียบกับอายุตัวเองซึ่งถึง ๘๐ ปีแล้ว ฉันยืนคิด

อย่างเงียบๆ โดยประเมินพลังความเร็วของกระแสน้ำร่วมกับความกว้างของลำธาร อีกทั้ง หวนกลับมาประเมินกำลังตัวเองร่วมกับข้อมูลซึ่งตนได้รับจากประสบการณ์ชีวิตเข้าไป เก็บไว้ในใจจากช่วงที่ผ่านพ้นมาแล้ว ทำให้มันใจมากขึ้น

ฉันตัดสินใจว่ายข้ามกระแสน้ำซึ่งกำลังไหลเชี่ยว โดยทำมุมสวนขึ้นไปด้านหน้า ตามที่ตนคิดว่า จากพลังกำลังเท่าที่มีอยู่ น่าจะสามารถว่ายน้ำข้ามไปถึงเป้าหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ลูกศิษย์ที่ติดตามมาซึ่งยืนอยู่ริมตลิ่ง ไม่ทันรู้ตัวจึงไม่อาจห้ามไว้ทัน เขาจึงพูดว่า **ฉันคือ แต่แท้จริงแล้ว** ตนรู้ที่อยู่ในใจว่า นั่นคือความรักความห่วงใยจากน้ำใสใจจริงของเขา กับอีกด้านหนึ่งซึ่งคิดว่า ถึงห้ามไว้ก็คงไม่เชื่อ นอกจากนี้ก็ยังพูดว่าโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว **คงไม่ต้องพูดอะไรกันมาก**

สิ่งที่กล่าวมาแล้ว ถือเป็นกรณีตัวอย่างลักษณะหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการรู้จักกัน ทำให้เกิดความรักความเห็นใจและความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้งระหว่างผู้ใหญ่คนหนึ่ง กับชนรุ่นหลังซึ่งมีพื้นฐานจิตใจถึงกันมาแล้วแต่อดีต

สรุปแล้วกรณีนี้ หากมองเห็นความจริงได้อย่างลึกซึ้งคงรู้ว่า มีประเด็นสำคัญอยู่เพียงหนึ่งเดียว สิ่งนั้นก็คือ การสอนชนรุ่นหลังโดยการปฏิบัติเพื่อบอกจากใจ บนพื้นฐานความเป็นตัวของตัวเอง ให้รู้ได้เอง

ดังที่ชนรุ่นก่อนเคยกล่าวไว้ว่า **ผู้มีวิญญูณความเป็นครูอย่างแท้จริง ย่อมทุ่มเทให้แก่ศิษย์ได้ทั้งชีวิต** ซึ่งคงไม่ใช่เพียงการใช้เวลาและคำพูดสอนศิษย์ให้อยู่กับห้องเรียนและหนังสือ ตำรา รวมทั้งเครื่องมือซึ่งตนเชื่อว่าทันสมัยด้านเดียว แต่ควรให้ความสำคัญแก่การปฏิบัติจากใจที่สัมผัสอยู่กับพื้นดิน อันเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นภายในจิตใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

ภาพรวมเท่าที่นำมาเล่าไว้ในที่นี้ เพียงแค่วิธีคิดเกี่ยวกับการว่ายน้ำข้ามลำธารแบบทวนกระแส ผู้ที่คิดได้รอบด้าน และค้นหาความจริงได้อย่างลึกซึ้ง น่าจะรู้ว่า นี่คือการบวณการคิด ซึ่งมีพื้นฐานเป็นผลช่วยให้สามารถคุ้มครองรักษาและเป็นร่วมเงาให้กับชนรุ่นหลังได้รับความอบอุ่นใจ ซึ่งสามารถรู้ได้เองหลังจากการปฏิบัติผ่านพ้นมาแล้ว

ฉันยังมีกรณีลักษณะอื่นอีกอย่างหลากหลาย ซึ่งคงไม่อาจนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ แต่ใคร่ขออนุญาตสรุปฝากไว้ว่า ผู้ใหญ่แต่ละคนที่มีความเป็นผู้ใหญ่ย่อมให้จิตใจแก่ชนรุ่นหลัง แม้บางครั้งอาจรู้สึกเสียดายบ้าง แต่ถ้าผู้ใหญ่ไม่ยกความสำคัญของชนรุ่นหลังไว้เหนือตนแม้แลกด้วยชีวิตตัวเอง สังคมคงไม่อาจผ่านพ้นวิกฤตซึ่งกำลังเผชิญอย่างหนักอยู่ในขณะนี้ไปได้

ควรมองให้ถึงความจริง

ดังนั้น การที่ความจริงซึ่งปรากฏผลให้เห็นได้ในสังคม ยังคงมีการสารภาพตัวเองว่า ต้องช่วยผู้สูงอายุ นั่นคือบทสรุปที่เห็นได้ชัดเจนว่า ภายในวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของชีวิตแต่ละคนในปัจจุบัน มีกระแสที่สะท้อนปัญหาปรากฏเป็นความจริงให้เห็นได้ว่าการพึ่งพาตนเองของคนในสังคม มีสภาพหย่อนยานลงไปทุกขณะ หากสามารถนำปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ย่อมเกิดผลกระทบใจ ทำให้นำไปคิดค้นหาความจริงได้เอง

การที่กระแสความรู้สึกจากคนส่วนใหญ่ในสังคม สะท้อนภาพความจริงจากรากฐานจิตใจออกมาสู่วิถีทางที่สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ หากมองด้านหนึ่งอาจรู้สึกว่าเป็นการยอมรับสภาพ แต่ถ้ามองอีกด้านหนึ่ง น่าจะอ่านความจริงได้ว่า ผลการพัฒนาคนในสังคมตกอยู่ในสภาพซึ่งทำให้คนจำต้องสูญเสียคุณค่าตนเองกว้างขวางมากขึ้น

ทุกสิ่งย่อมมีความจริงอยู่ในใจตนเอง หากแต่ละคนสามารถรักษาสิ่งนี้ไว้ให้ชัดเจนอยู่ได้ และมุ่งมั่นทำงานจากจุดนี้ที่ดีที่สุด ภาพรวมทั้งหลายย่อมมีโอกาสหวนกลับมาฟื้นฟูรากฐานจิตใจแต่ละคนได้อีกอย่างแน่นอนที่สุด ไม่ว่าจะสภาพที่พบได้ในปัจจุบันจะปรากฏต่อไปอีกนานแค่ไหน

ดังนั้น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หากต่างฝ่ายให้ความสำคัญและให้เกียรติแก่กัน ทั้งสองฝ่ายย่อมมีความสุขและความสำเร็จร่วมกัน อีกทั้งยังมีผลช่วยให้สังคมมีบรรยากาศน่าอยู่ เนื่องจากอยู่แล้วมีความอบอุ่นใจและมีความสุข

ผู้สูงอายุคือใคร มีอยู่ที่ไหน?

จากภาพรวม และเนื้อหาสาระเท่าที่นำมากล่าวแล้วทั้งหมดในบทความเรื่องนี้ ถ้าใครรู้ได้ถึง น่าจะมองเห็นคำตอบได้เองว่า หากมองให้ลึกซึ้งถึงความจริงซึ่งอยู่ในใจ ควรเห็นได้ว่าผู้สูงอายุ ไม่มีตัวตน ให้ยึดถือได้

หากมองภาพภายนอก จากอดีตถึงปัจจุบัน คนยุคนี้มักมีแนวโน้มทำให้รู้สึกที่ **ผู้สูงอายุ คือชีวิตคนที่ใกล้จะหมดสภาพ ทำให้ช่วยเหลือตนเองได้ยากยิ่งขึ้น**

หากมองเห็นความจริงจากยุคปัจจุบันควรจะได้ว่า ทุกวันนี้สภาพผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้จากคนทุกวัย อีกทั้งยังแพร่กระจายจากผู้ใหญ่ลงมาสู่เยาวชน ซึ่งเป็นคนรุ่นหลัง

แม้ผู้ซึ่งชีวิตถึงช่วงเกษียณซึ่งทางการกำหนดไว้ก็ยังมีภาระเรียกร้องขออยู่ต่อ กับอีกด้านหนึ่งผู้ที่ขึ้นไปมีอำนาจหลายคน มักใช้วิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมการไว้ล่วงหน้า ให้ตนสามารถก้าวต่อไปในสภาพที่มีหน้าตาและมีรายได้ส่วนตัวจากสังคมต่อไปอีก

จึงยากที่จะหวนกลับมามองเห็นความจริงจากใจตัวเองและใช้พื้นฐานดังกล่าว ยืนหยัดอยู่ได้อย่างสง่างาม อีกทั้งมีความภูมิใจในศักดิ์ศรีความเป็นคนให้เป็นที่ประจักษ์ได้อย่างเด่นชัด

5 มิถุนายน 2545